C/2025/647

10.2.2025.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. siječnja 2025.

o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Rumunjske

(C/2025/647)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263, a posebno njezin članak 17.,

uzimajući u obzir preporuku Komisije,

budući da:

OPĆA RAZMATRANJA

(1) Reformirani okvir gospodarskog upravljanja EU-a stupio je na snagu 30. travnja 2024. Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru ([1]), izmijenjena Uredba (EZ) br. 1467/97 o provedbi postupka u slučaju prekomjernog deficita ([2]) i izmijenjena Direktiva Vijeća 2011/85/EU o proračunskim okvirima država članica ([3]) glavni su elementi reformiranog okvira gospodarskog upravljanja EU-a. Cilj je tog okvira promicanje zdravih i održivih javnih financija te održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Okvir je više usmjeren na srednjoročno razdoblje te se njime ujedno potiče odgovornost na nacionalnoj razini, zajedno s djelotvornijom i koherentnijom provedbom propisa.

(2) Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni planovi koje države članice trebaju dostaviti Vijeću i Komisiji okosnica su novog okvira gospodarskog upravljanja. Dva su cilja tih planova: i. osigurati da se, među ostalim do kraja razdoblja prilagodbe, dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da ostane na razboritim razinama te da se državni deficit u srednjoročnom razdoblju smanji i zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a i ii. osigurati provedbu reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra i doprinosi zajedničkim prioritetima EU-a. Zato se u svakom planu treba preuzeti srednjoročna obveza o kretanju neto rashoda ([4]), čime se u principu uvodi proračunsko ograničenje tijekom trajanja plana, odnosno četiri ili pet godina (ovisno o redovnom trajanju zakonodavnog razdoblja u državi članici). Osim toga, u planu treba objasniti kako će država članica provedbom reformi i ulaganja odgovoriti na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra, osobito u preporukama za pojedinu zemlju (što, ovisno o slučaju, uključuje i one koje se odnose na postupak u slučaju makroekonomskih neravnoteža) i kako će se planom doprinijeti zajedničkim prioritetima Unije. Razdoblje fiskalne prilagodbe traje četiri godine i može se produljiti za najviše tri godine ako se država članica obveže da će provesti relevantne reforme i ulaganja koji ispunjavaju kriterije iz Uredbe (EU) 2024/1263.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Uredba Vijeća (EU) 2024/1264 od 29. travnja 2024. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1467/97 o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Direktiva Vijeća (EU) 2024/1265 od 29. travnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/85/EU o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. Uredbe (EU) 2024/1263 znači državni rashodi bez i. izdataka za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

(3) Komisija nakon dostave plana ocjenjuje ispunjava li plan zahtjeve iz Uredbe (EU) 2024/1263.

(4) Vijeće zatim na preporuku Komisije treba donijeti preporuku kojom se utvrđuje kretanje neto rashoda dotične države članice i, ako je primjenjivo, potvrđuje skup obveza u pogledu reformi i ulaganja koje su temelj za produljenje razdoblja fiskalne prilagodbe.

RAZMATRANJA O NACIONALNOM SREDNJOROČNOM FISKALNO-STRUKTURNOM PLANU RUMUNJSKE

(5) Rumunjska je 25. listopada 2024. Vijeću i Komisiji dostavila svoj nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan, nakon što je u dogovoru s Komisijom produljen rok iz članka 36. Uredbe (EU) 2024/1263. Rok za podnošenje produljen je u dogovoru s Komisijom zbog razloga koje je navela Rumunjska.

Proces prije dostave plana

(6) Kako bi utvrdila okvir za dijalog koji prethodi dostavljanju nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova, Komisija je Rumunjskoj 21. lipnja 2024., u skladu s člankom 9. Uredbe (EU) 2024/1263, dostavila referentni smjer kretanja ([5]). Komisija je 25. listopada objavila referentni smjer kretanja ([6]). Referentni smjer kretanja temelji se na rizicima i osigurava da se do kraja razdoblja fiskalne prilagodbe i bez daljnjih proračunskih mjera nakon razdoblja prilagodbe dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da u srednjoročnom razdoblju ostane na razboritim razinama te da se deficit opće države smanji ispod 3 % BDP-a tijekom razdoblja prilagodbe i u srednjoročnom razdoblju zadrži ispod te referentne vrijednosti. Srednjoročno razdoblje definirano je kao razdoblje od deset godina nakon isteka razdoblja prilagodbe. U skladu s člankom 6. točkom (d) te člancima 7. i 8. Uredbe (EU) 2024/1263, referentni smjer kretanja usklađen je i s mjerilom za deficit, zaštitnom mjerom za održivost duga i zaštitnom mjerom za otpornost na deficit. U referentnom smjeru kretanja za Rumunjsku, na temelju pretpostavki Komisije na kojima se temelje prethodne smjernice dostavljene u lipnju 2024., i uz pretpostavku sedmogodišnjeg razdoblja prilagodbe, utvrđuje se da rast neto rashoda ne bi smio premašiti vrijednosti iz tablice 1. To odgovara prosječnom rastu neto rashoda od 5,2 % tijekom razdoblja prilagodbe (2025. – 2031.) i 5,5 % tijekom razdoblja 2025. – 2028.

Tablica 1: Referentni smjer kretanja koji je Komisija Rumunjskoj dostavila 21. lipnja 2024.

	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	Prosjek 2025. – 2028.	Prosjek 2025. – 2031.
Maksimalni rast neto rashoda (godišnje, %)	6,1	5,7	5,3	5,0	4,8	4,7	4,5	5,5	5,2

Izvor: izračuni Komisije.

(7) U skladu s člankom 12. Uredbe (EU) 2024/1263 Rumunjska i Komisija organizirale su tehnički dijalog od srpnja do listopada 2024. Glavne su teme dijaloga bile kretanje neto rashoda prema predviđanjima Rumunjske i njegove temeljne pretpostavke te planirani skup obveza u pogledu reformi i ulaganja na kojima se temelji zahtjev te zemlje za produljenje razdoblja prilagodbe. Prije svega se raspravljalo o poreznoj reformi, reformi porezne uprave, reformi poreznog režima za mikropoduzeća i reviziji potrošnje. Razgovaralo se i o planiranoj provedbi reformi i ulaganja

([5]) Prethodne smjernice koje su dostavljene državama članicama i Gospodarskom i financijskom odboru sadržavaju smjer kretanja bez produljenja razdoblja prilagodbe od četiri godine i s produljenjem razdoblja prilagodbe na sedam godina. Sadržavaju i glavne početne uvjete i temeljne pretpostavke koje je Komisija upotrijebila u okviru za srednjoročne projekcije državnog duga. Referentni smjer kretanja izračunan je na temelju metodologije opisane u Izvješću Komisije o održivosti duga za 2023. (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en). Temelji se na Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. i njezinu srednjoročnom produljenju do 2033., a dugoročni rast BDP-a i troškovi starenja u skladu su sa zajedničkim Izvješćem Komisije i Vijeća o starenju stanovništva za 2024. (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#romania.

kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra te doprinosi zajedničkim prioritetima Unije za pravednu zelenu i digitalnu tranziciju, socijalnu i gospodarsku otpornost, energetsku sigurnost i izgradnju obrambenih sposobnosti.

(8) Rumunjska je, prema informacijama iz njezina plana, u listopadu 2024. u skladu s člankom 11. stavkom 3. i člankom 36. stavkom 1. točkom (c) Uredbe (EU) 2024/1263 započela postupak savjetovanja s civilnim društvom i socijalnim partnerima. Prema informacijama koje je Rumunjska dostavila u planu, 16. listopada 2024. pokrenuta je javna rasprava o planu s predstavnicima poduzeća i civilnog društva.

Drugi povezani procesi

(9) Na Rumunjsku se trenutačno primjenjuje postupak u slučaju prekomjernog deficita ([7]). Vijeće je 3. travnja 2020., na temelju preporuke Komisije, donijelo Odluku (EU) 2020/509 na temelju članka 126. stavka 6. UFEU-a o postojanju stanja prekomjernog deficita u Rumunjskoj zbog planirane neusklađenosti s kriterijem deficita iz UFEU-a i izdalo preporuku u skladu s člankom 126. stavkom 7. UFEU-a s ciljem okončanja stanja prekomjernog državnog deficita najkasnije do 2022. S obzirom na veliko smanjenje gospodarske aktivnosti povezano s pandemijom bolesti COVID-19, Vijeće je 18. lipnja 2021. donijelo revidiranu preporuku za Rumunjsku na temelju članka 126. stavka 7. UFEU-a, kojom je rok za ispravljanje prekomjernog deficita produljen do 2024. Komisija je 24. studenoga 2021. zaključila da je Rumunjska poduzela djelotvorne mjere kao odgovor na Preporuku Vijeća od 18. lipnja 2021. na temelju članka 126. stavka 7. UFEU-a te je smatrala da u tom trenutku nisu potrebni dodatni koraci u postupku u slučaju prekomjernog deficita. Međutim, 2023. svi pokazatelji iz potkomponenti Preporuke Vijeća upućene Rumunjskoj 2021. bili su znatno lošiji od preporučenih. Ukupni deficit bio je znatno veći (6,5 % BDP-a u odnosu na 4,4 % BDP-a iz Preporuke Vijeća), strukturni napor bio je znatno niži od preporučenog, a rast neto rashoda znatno veći od preporučenog.

(10) Stoga je Vijeće 26. srpnja 2024. utvrdilo da Rumunjska nije poduzela djelotvorne mjere kao odgovor na Preporuku Vijeća od 18. lipnja 2021. ([8]) Ova se preporuka podudara s revidiranom preporukom Vijeća u skladu s člankom 126. stavkom 7. UFEU-a s ciljem okončanja stanja prekomjernog državnog deficita u Rumunjskoj ([9]). Istodobnim donošenjem tih preporuka, što je prilagođeno i opravdano zbog prelaska na novi okvir gospodarskog upravljanja, osigurava se usklađenost preporučene prilagodbe.

(11) Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Rumunjskoj postoje prekomjerne makroekonomske neravnoteže. U Rumunjskoj su osobito prisutne slabosti koje se odnose na vanjske račune, koje su uglavnom povezane s velikim i rastućim državnim deficitima, dok su se znatni cjenovni i troškovni pritisci povećali, a mjere politike bile su nedostatne ([10]).

(12) Vijeće je 21. listopada 2024. Rumunjskoj uputilo nekoliko preporuka u kontekstu europskog semestra ([11]).

SAŽETAK I KOMISIJINA OCJENA PLANA

(13) U skladu s člankom 16. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je ocijenila plan kako slijedi:

Kontekst: makroekonomsko i fiskalno stanje i izgledi

(14) U Rumunjskoj je 2023. zabilježen rast gospodarske aktivnosti od 2,4 % zbog povećanja domaće potražnje. Prema jesenskoj prognozi Europske komisije 2024. očekuje se rast gospodarstva za 1,4 % u 2024., što predstavlja usporavanje zbog slabijeg razvoja industrijske proizvodnje, stanogradnje, informacijske tehnologije i usluga prijevoza. Predviđa se da će se 2025. realni BDP povećati za 2,5 % zahvaljujući otpornoj privatnoj potrošnji i ubrzanju privatnih ulaganja, čemu će doprinijeti poticajniji financijski uvjeti. Predviđa se da će se 2026. realni BDP povećati za 2,9 % jer bi ulaganja u javnu infrastrukturu financirana sredstvima EU-a trebala snažno potaknuti rast kako program Mehanizma za oporavak i otpornost ulazi u završnu fazu. Tijekom razdoblja obuhvaćenog prognozom (tj. 2024. – 2026.) očekuje se da će rast potencijalnog BDP-a u Rumunjskoj u prosjeku iznositi 2,2 %,

([7]) Svi dokumenti koji se odnose na postupak u slučaju prekomjernog deficita za Rumunjsku dostupni su na sljedećoj poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/romania_en.

([8]) SL L, 1.8.2024., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/2130/oj.

([9]) Preporuka za Preporuku Vijeća u cilju okončanja stanja prekomjernog državnog deficita u Rumunjskoj, 26.11.2024., (COM (2024) 957 final).

([10]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci, COM (2024)600 final, Dodatak 4.

([11]) Preporuka Vijeća od 21. listopada 2024. o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Rumunjske.

čemu će doprinijeti produbljivanje kapitala i rast ukupne faktorske produktivnosti. Stopa nezaposlenosti u 2023. iznosila je 5,6 %, a Komisija predviđa da će u 2024. iznositi 5,5 % te 5,5 % u 2025. i 5,4 % u 2026. Predviđa se da će se inflacija (deflator BDP-a) smanjiti s 12,8 % u 2023. na 9,0 % u 2024., da će u 2025. iznositi 5,9 %, a u 2026. 5,3 %.

(15) Kad je riječ o fiskalnim kretanjima, deficit opće države u Rumunjskoj iznosio je 2023. 6,5 % BDP-a. Prema Komisijinoj jesenskoj prognozi 2024. predviđa se da će 2024. dosegnuti 8,0 % BDP-a, smanjiti se na 7,9 % BDP-a u 2025. te se u 2026. bez promjene politika zadržati na 7,9 % BDP-a. Komisijina prognoza ne uzima u obzir nacrt proračuna Rumunjske za 2025., koji tek treba izraditi. Na kraju 2023. dug opće države iznosio je 48,9 % BDP-a. Prema Komisijinoj prognozi očekuje se da će krajem 2024. udio duga povećati na 52,2 % BDP-a. Predviđa se da će se krajem 2025. povećati na 56,1 % BDP-a, a krajem 2026. na 59,7 %. Komisija u svojoj fiskalnoj prognozi ne uzima u obzir obveze politike preuzete u srednjoročnim planovima sve dok one ne budu vjerodostojno najavljene i dovoljno detaljno razrađene u konkretne mjere politike.

Kretanje neto rashoda i glavne makroekonomske pretpostavke iz plana

(16) Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske odnosi se na razdoblje 2025. – 2028 i sedmogodišnju fiskalnu prilagodbu.

(17) Plan sadržava sve informacije propisane u članku 13. Uredbe (EU) 2024/1263.

(18) Planom se obvezuje na kretanje neto rashoda navedeno u tablici 2, što odgovara prosječnom rastu neto rashoda od 4,8 % u godinama od 2025. do 2028. Osim toga, Rumunjska se obvezala na provedbu reformi i ulaganja radi produljenja razdoblja prilagodbe na sedam godina (2025. – 2031.), kad se planira prosječni rast neto rashoda od 4,4 %. Prosječni rast neto rashoda tijekom razdoblja prilagodbe (2025. – 2031.) naveden u planu manji je od prosječnog rasta neto rashoda u referentnom smjeru kretanja koji je Komisija dostavila 21. lipnja 2024. (5,2 %). U planu se pretpostavlja postupno smanjenje potencijalnog rasta realnog BDP-a s 2,7 % u 2024. na 2,0 % u 2031. Osim toga, u planu se očekuje da će se stopa rasta deflatora BDP-a smanjiti sa 7,2 % u 2024. na 5,0 % u 2025., a zatim postupno dodati smanjivati do 4,4 % u 2031.

Tablica 2: Kretanje neto rashoda i glavne pretpostavke iz plana Rumunjske

						Produljenje razdoblja prilagodbe				
	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	Prosjek tijekom razdoblja trajanja plana 2025. – 2028.	Prosjek tijekom razdoblja prilagodbe 2025. – 2031.
Rast neto rashoda (godišnje, %)	14,3	5,1	4,9	4,7	4,3	4,2	3,9	3,8	4,8	4,4
Rast neto rashoda (kumulativno, od bazne godine 2023., %)	14,3	20,2	26,0	31,9	37,6	43,3	49,0	54,7	nije primjenjivo	nije primjenjivo
Rast potencijalnog BDP-a (%)	2,7	2,7	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	2,4	2,3
Inflacija (rast deflatora BDP-a) (%)	7,2	5,0	4,9	4,8	4,7	4,6	4,5	4,4	4,8	4,7

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske i izračuni Komisije.

Implikacije obveza o kretanju neto rashoda preuzetih u planu na dug opće države

(19) Ako se ostvare obveze o kretanju neto rashoda preuzete u planu i temeljne pretpostavke, dug opće države trebao bi se, prema planu, povećati s 52,2 % BDP-a u 2024. na 62,6 % BDP-a u 2029., a zatim smanjiti na 61,4 % BDP-a u 2031., prema tablici u nastavku. Predviđa se da će se nakon toga kontinuirano smanjivati do razina znatno ispod 60 % BDP-a tijekom 10 godina nakon završetka razdoblja obuhvaćenog planom.

Tablica 3: Kretanja duga i salda opće države u planu Rumunjske

	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	2041.
Dug države (% BDP-a)	48,9	52,2	55,7	58,5	60,6	62,0	62,6	62,4	61,4	47,9
Saldo države (% BDP-a)	- 6,5	- 7,9	- 7,0	- 6,4	- 5,7	- 5,0	- 4,2	- 3,4	- 2,5	- 1,6

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske.

Tako bi se prema planu udio duga opće države u srednjoročnom razdoblju smanjio ispod referentne vrijednosti od 60 % BDP-a iz Ugovora. To je prema pretpostavkama iz plana moguće jer se u svim deterministčkim testiranjima otpornosti na stres iz Komisijine analize održivosti duga predviđa da će dug do 2041. biti ispod 60 % BDP-a. Stoga se na temelju obveza o provedbi politika i makroekonomskih pretpostavki iz plana kretanje neto rashoda navedeno u planu smatra usklađenim s kriterijem duga iz članka 6. točke (a) i članka 16. stavka 2. Uredbe (EU) 2024/1263.

Implikacije obveza o kretanju neto rashoda preuzetih u planu na saldo opće države

(20) Na temelju kretanja neto rashoda i pretpostavki iz plana, deficit opće države trebao bi se smanjiti sa 7,9 % BDP-a u 2024. na 2,5 % BDP-a u 2031., a to bi bila prva godina u kojoj bi bio ispod 3 % BDP-a. Stoga prema planu saldo opće države do kraja razdoblja prilagodbe (2031.) neće premašiti referentnu vrijednost od 3 % BDP-a. Osim toga, državni deficit tijekom deset godina nakon razdoblja prilagodbe (tj. do 2041.) neće premašiti 3 % BDP-a. Stoga se na temelju obveza o provedbi politika i makroekonomskih pretpostavki iz plana kretanje neto rashoda navedeno u planu smatra usklađenim sa zahtjevom u vezi s deficitom iz članka 6. točke (b) i članka 16. stavka 2. Uredbe (EU) 2024/1263.

Vremenski profil fiskalne prilagodbe

(21) Vremenski profil fiskalne prilagodbe, iskazan kao promjena strukturnog primarnog salda i kako je opisan u planu, linearan je, kako je propisano u članku 6. točki (c) Uredbe (EU) 2024/1263. Stoga je fiskalna prilagodba u prve četiri godine plana razmjerna ukupnoj prilagodbi. Stoga se na temelju obveza o provedbi politika i makroekonomskih pretpostavki iz plana kretanje neto rashoda navedeno u planu smatra usklađenim sa zaštitnom klauzulom kojom se izbjegava prilagodba na kraju razdoblja iz članka 6. točke (c) i prijelaznom odredbom iz članka 36. stavka 1. točke (e) Uredbe (EU) 2024/1263.

Tablica 4: Kretanja strukturnog primarnog salda u planu Rumunjske

	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030	2031.
Strukturni primarni saldo (% BDP-a)	- 4,1	- 5,3	- 4,3	- 3,3	- 2,3	- 1,3	- 0,3	0,7	1,7
Promjena strukturnog primarnog salda (u postotnim bodovima)	nije primjenjivo	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske.

Usklađenost plana s postupkom u slučaju prekomjernog deficita

(22) Kretanje neto rashoda utvrđeno u planu u skladu je sa zahtjevima u okviru postupka u slučaju prekomjernog deficita (posebno s minimalnom godišnjom strukturnom prilagodbom utvrđenom u članku 3. stavku 4. trećem podstavku Uredbe Vijeća (EZ) 1467/97).

Usklađenost plana sa zaštitnom mjerom za otpornost na deficit

(23) Zahtjev iz preventivnog dijela iz članka 8. Uredbe (EU) 2024/1263 u pogledu zaštitne mjere za otpornost na deficit, kojim se želi osigurati zajednička margina u odnosu na referentnu vrijednost deficita od 3 % BDP-a, ne primjenjuje se na Rumunjsku jer se smanjenje deficita ispod 3 % BDP-a predviđa u planu tek u posljednjoj godini razdoblja prilagodbe.

Usklađenost plana sa zaštitnom mjerom za održivost duga

(24) Prema planu, u razdoblju od 2027. do 2031. državni dug iznosit će od 60 % do 90 % BDP-a. Međutim, zaštitna mjera za održivost duga ne primjenjuje se u razdoblju obuhvaćenom planom jer bi se prema planu državni deficit u 2031. trebao smanjiti ispod 3 % BDP-a, što bi dovelo do stavljanja izvan snage odluke o postojanju prekomjernog deficita u godini nakon isteka razdoblja prilagodbe.

Makroekonomske pretpostavke iz plana

(25) Plan se temelji na pretpostavkama koje se razlikuju od pretpostavki koje je Komisija dostavila Rumunjskoj 21. lipnja. Konkretno, plan se temelji na različitim pretpostavkama za pet varijabli, a to su: početna točka (strukturni primarni saldo 2024.), rast potencijalnog i realnog BDP-a, rast deflatora BDP-a te se uzima u obzir pretpostavljena deprecijacija nacionalne valute. U nastavku se navodi analiza tih razlika u pretpostavkama. Razlike u pretpostavkama koje najviše utječu na prosječni rast neto rashoda navedene su u nastavku, zajedno s analizom svake razlike zasebno.

— U planu se pretpostavlja početna pozicija koja je lošija od one koju pretpostavlja Komisija. Strukturni primarni saldo u prethodnim smjernicama dostavljenima Rumunjskoj u lipnju 2024. iznosio je - 4,4 % BDP-a, a u planu - 5,3 % BDP-a. Niži strukturni primarni saldo u planu obuhvaća veću državnu potrošnju u prva tri tromjesečja godine zbog naglog povećanja plaća u javnom sektoru, kapitalnih rashoda i socijalnih transfera. Projekcija primarnog salda za 2024. u planu vrlo je bliska projekciji iz Komisijine jesenske prognoze i realna je. Stoga se ta pretpostavka smatra opravdanom. Doprinosi manjem prosječnom rastu neto rashoda u razdoblju prilagodbe u planu od onoga iz pretpostavki Komisije.

— U planu se pretpostavlja da će rast potencijalnog BDP-a u 2024. biti niži, a u razdoblju 2026. – 2028. viši od onoga iz prethodnih smjernica iz lipnja 2024. Općenito, kretanja su podjednako stabilna kao ona iz prethodnih smjernica. To doprinosi većem prosječnom rastu neto rashoda u razdoblju prilagodbe u planu od onoga iz pretpostavki Komisije. Mogućnost primjene alternativnih pretpostavki o potencijalnom rastu u skladu je s člankom 36. stavkom 1. točkom (f) Uredbe (EU) 2024/1263, pod uvjetom da je kumulativni rast tijekom cijelog razdoblja projekcije (tj. do 2041.) uglavnom u skladu s pretpostavkama Komisije, što je slučaj u planu. Stoga se ta pretpostavka smatra opravdanom.

— U planu se pretpostavlja niži rast deflatora BDP-a za 2025. u odnosu na prethodne smjernice iz proljeća 2024., što dovodi do nižih stopa rasta deflatora BDP-a tijekom cijelog razdoblja prilagodbe primjenom pravila srednjoročne linearne konvergencije počevši od te niže razine. To doprinosi manjem prosječnom rastu neto rashoda u razdoblju prilagodbe u planu od onoga iz pretpostavki Komisije. Ta je pretpostavka oprezna i stoga opravdana.

— U planu se na odgovarajući način uzima u obzir pretpostavka deprecijacije deviznog tečaja RON u odnosu na EUR u kretanju duga. Ta se pretpostavka smatra opravdanom i doprinosi manjem prosječnom rastu neto rashoda u razdoblju prilagodbe u planu od onoga iz pretpostavki Komisije.

Preostale razlike u pretpostavkama ne utječu bitno na prosječni rast neto rashoda u odnosu na pretpostavke Komisije. Sve razlike u pretpostavkama, promatrane zajedno, općenito dovode do nižeg prosječnog rasta neto rashoda u planu u odnosu na referentni smjer kretanja. Komisija će ovu analizu pretpostavki iz plana uzeti u obzir pri budućim ocjenama usklađenosti s ovom preporukom.

Fiskalna strategija iz plana

(26) U skladu s indikativnom fiskalnom strategijom iz plana, preuzete obveze o neto rashodima bit će ispunjene uglavnom ograničenjem rashoda. Predviđa se da će se udio primarnih rashoda države u BDP-u smanjiti s 40,6 % u 2024. na 34,6 % u 2031., tj. 6 postotnih bodova u sedam godina. Predviđa se da će se sve kategorije rashoda smanjiti kao udio u BDP-u. Tu obvezu u određenoj mjeri podupiru reforme rashoda iznesene u planu (preispitivanje potrošnje, mirovinske reforme, reforma upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu), ali će za postizanje ciljeva biti potrebna rigorozna provedba i dodatne mjere uz one iz plana. Specifikaciju mjera politike treba potvrditi ili prilagoditi i kvantificirati u godišnjim proračunima.

(27) Istodobno postoje rizici za provedbu indikativne fiskalne strategije iz plana. Većinu tih obveza morat će provesti nova vlada. Nadalje, ministar rada i socijalne solidarnosti najavio je 20. studenoga 2024. povećanje referentne vrijednosti za mirovine od 12,1 %. Ta najava podrazumijeva znatno veće povećanje mirovina (oko 1 % BDP-a) od pretpostavke u planu, tj. nominalno zamrzavanje mirovina 2025.

Skup obveza u pogledu reformi i ulaganja iz plana na kojima se temelji produljenje razdoblja fiskalne prilagodbe

(28) Rumunjska se u planu obvezala na reforme i ulaganja kojima je cilj povećanje potencijalnog rasta i fiskalne održivosti, a na kojima se temelji produljenje razdoblja fiskalne prilagodbe s četiri na sedam godina. Reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe sastoje se od nekoliko obveza iz plana za oporavak i otpornost, određenih obveza iz plana za oporavak i otpornost s dodatnim specifikacijama i određenih novih reformi. Time su obuhvaćene mjere navedene u nastavku (vidjeti i Prilog II.).

— Mirovinska reforma i reforma posebnih mirovina. Te su dvije reforme postojeće mjere iz plana za oporavak i otpornost i odgovaraju ključnim etapama br. 213, 214 i 215 koje se odnose na reformu javnog mirovinskog sustava iz rumunjskog plana za oporavak i otpornost i koje su već donesene. Potpuna provedba tih reformi znatno bi doprinijela fiskalnoj održivosti, ali će se većina učinka ostvariti u dugoročnom razdoblju. Reforma posebnih mirovina predviđa postupno usklađivanje stopa zamjene posebnih mirovina s onima koje prevladavaju u općem sustavu. Mirovinska reforma uključuje potpunu reviziju sustava, uz ponovni izračun svih mirovina na način kojim se bolje primjenjuje načelo doprinosa. Reforma uključuje i odredbe kojima se potiče dulji radni vijek jer osigurava dodatne bodove za duga razdoblja uplaćivanja doprinosa i povezuje zakonsku dob za umirovljenje s promjenama očekivanog životnog vijeka. Svjetska banka kvantificirala je fiskalni učinak tih reformi,

— Reforma minimalne plaće. Ta je reformska obveza dodatak ključnoj etapi br. 392 plana za oporavak i otpornost kojom se osigurava određivanje minimalne plaće i uvodi novi sustav u kojem neovisna institucija određuje bruto minimalnu plaću na temelju predviđenih stopa inflacije i rasta produktivnosti, pri čemu se osigurava da minimalna plaća ostane u određenom rasponu u odnosu na prosječnu plaću. Reformom se nastoji poboljšati predvidljivost ažuriranja minimalne plaće kako bi se izbjegla ad hoc povećanja koja bi mogla negativno utjecati na troškovnu konkurentnost. Reforma će se provesti 2025. i očekuje se da će se njome ostvariti dodatni prihodi u vrijednosti od 0,1 % BDP-a,

— Reforma sustava plaća u javnom sektoru. Obveza u pogledu reformi dodatna je obveza uz ključnu etapu br. 420 rumunjskog plana za oporavak i otpornost o razvoju sustava pravedne jedinstvene plaće u javnom sektoru. Cilj je reforme osigurati pravednu i fiskalno održivu politiku plaća revizijom koeficijenata rangiranja za svaku skupinu zanimanja i ljestvica plaća za službenike lokalne uprave te ograničavanjem bonusa na 20 % osnovne plaće. U planu se ističe potreba da reforma bude kompatibilna s fiskalnom održivošću, da se provede uz

poštovanje omotnice za ukupnu naknadu javnom sektoru uključene u plan i odredaba zakona o fiskalnoj odgovornosti. Reforma će se provesti tek nakon što se državni deficit smanji ispod 5,0 % BDP-a,

— Reforma oporezivanja mikropoduzeća. Plan se odnosi na ključnu etapu br. 206 rumunjskog plana za oporavak i otpornost o reviziji poreznog okvira. U njemu su sažete već poduzete mjere koje se preispituju u kontekstu trećeg zahtjeva za plaćanje. Glavni je cilj reforme smanjiti područje primjene režima za mikropoduzeća strožim uvjetima prihvatljivosti, a ujedno održati sustav što jednostavnijim. Neke su mjere već poduzete 2022. i 2023., a u planu se navodi da će se preostale mjere postupno uvoditi počevši od 2025. U planu se procjenjuje da će ta reforma državi donijeti dodatne prihode od 0,1 % BDP-a. Dodatni prihodi mogli bi se ostvariti ako se reforma temelji na odlučnom smanjenju praga prihvatljivosti za porezni sustav za mikropoduzeća i uključuje usklađivanje s pragom PDV-a. Na taj bi način sustav ostao jednostavan i olakšalo bi se njegovo upravljanje,

— Porezna reforma. Riječ je o postojećoj mjeri iz plana za oporavak i otpornost koja se odnosi na ključne etape br. 205, 207 i 208 za preispitivanje poreznog okvira, kao i na ključnu etapu br. 237 za razvoj automatskog modela procjene nekretnina. Opis glavnih ciljeva reforme u skladu je s opisom iz plana za oporavak i otpornost (veća pravednost, jednostavnost i predvidljivost poreznog sustava, bolji poticaji). Cilj je reforme povećanje državnih prihoda od 1,1 % BDP-a u 2025. bez učinka povećanja dijela mirovina oslobođenog od poreza (što odgovara smanjenju poreza u vrijednosti od 0,2 % BDP-a). Kako bi se postigao taj cilj, do kraja prvog tromjesečja 2025. morat će se provesti nove mjere, što će dovesti do povećanja državnih prihoda za 1,7 % BDP-a na razini cijele godine. Te mjere još nisu specificirane, ali se u planu opisuje proces koji vodi do provedbe reforme i navodi da sva područja oporezivanja mogu biti predmet reforme,

— Reforma porezne uprave. Ta se reforma temelji na obvezama iz ključnih etapa br. 225 i 226 za poboljšanje poreznih postupaka i postupaka porezne uprave. Glavni je cilj reforme povećati učinkovitost i administrativne kapacitete agencije za poreznu upravu ANAF, i to iskorištavanjem digitalnih alata i provedbom strožih mehanizama praćenja. Obuhvaća nekoliko mjera, a posebno: uvođenje mehanizma ranog otkrivanja prijevara u vezi s PDV-om; uvođenje analitičkih alata za rješavanje problema jaza PDV-a; bolje praćenje digitalne usklađenosti; uvođenje mehanizma kontrole poreznog planiranja za velike i srednje porezne obveznike; integraciju i konsolidaciju internih baza podataka; te izmjenu zakonodavstva o nesolventnosti kako bi se osigurala veća kontrola nad situacijama poduzeća koja se proglase nesolventnima. Učinak te reforme u planu se procjenjuje na 0,5 % BDP-a tijekom sedmogodišnjeg razdoblja, što se čini uvjerljivim.

— Reforma sustava javne potrošnje. Tom se reformom dopunjuju obveze iz ključne etape br. 202 za poboljšanje mehanizma planiranja proračuna, ključne etape br. 234 za poboljšanje mehanizma planiranja proračuna i ključne etape br. 392 za osiguravanju određivanja minimalne plaće te cilja br. 403 za povećanju predvidljivosti i učinkovitosti postupaka donošenja odluka na državnoj razini. Cilj je reforme povećati učinkovitost, transparentnost i fiskalnu odgovornost u korištenju javnih sredstava. Uključuje mjere za kontrolu neopravdanih prekoračenja troškova, provedbu sustavnih procjena rashoda (revizije potrošnje) i proširenje centralizirane javne nabave. Plan za oporavak i otpornost i plan, promatrani zajedno, uključuju nekoliko mjera za usklađivanje revizija potrošnje s najboljom međunarodnom praksom: povećanje vladine odgovornosti i političke predanosti procesu, zapošljavanje stručnog osoblja za provedbu revizije, uključivanje kvantificiranih ciljeva štednje, poboljšanje upravljačke strukture i bolje integriranje revizije u proračunski postupak. U planu se procjenjuje da će se tom reformom ostvariti trajna ušteda u iznosu od 0,35 % BDP-a, što se čini uvjerljivim.

— Reforma sustava financiranja za poduzeća. Riječ je o novoj mjeri koja nadilazi mjere iz rumunjskog plana za oporavak i otpornost, a cilj joj je poduprijeti poslovno okruženje, osobito proizvodnu industriju i MSP-ove, te stvoriti mehanizme financiranja privatnim vlasničkim kapitalom „usmjerene na gospodarske rezultate”. U okviru reforme posebno se predviđa osnivanje investicijskog fonda za potporu privatnom vlasničkom kapitalu za MSP-ove, novog pravnog okvira za potporu strateškim ulaganjima u gospodarstvo za proizvodnu industriju i novog pravnog okvira za dodjelu bespovratnih sredstava posebne namjene za proizvodnu industriju. Učinak reforme nije kvantificiran, ali se može očekivati pozitivan, iako neznatan, doprinos potencijalnom rastu.

— Reforma sustava rashoda državnih/lokalnih gospodarskih subjekata (poduzeća u državnom vlasništvu). Ta je reforma nova mjera koja nadilazi mjere iz plana za oporavak i otpornost. Njezin je cilj ostvariti uštede u svim poduzećima u državnom vlasništvu povećanjem učinkovitosti i većom odgovornošću u donošenju odluka o potrošnji. Uključuje nekoliko mjera, kao što su uvođenje pravila o potrošnji i nove prakse za bolje upravljanje

kapitalnom potrošnjom, koje idu u pravom smjeru. Potencijalni dodatni prihodi u planu procjenjuju se na 0,25 % BDP-a za cijelo razdoblje plana, što se prema mišljenju Komisije čini ambicioznim.

(29) U skladu s člankom 14. stavkom 3. Uredbe (EU) 2024/1263, svaka reforma i svako ulaganje na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe trebaju biti dovoljno detaljni, naglašeni na početku razdoblja, vremenski ograničeni i provjerljivi.

(30) Obveze iz plana za oporavak i otpornost na kojima se temelji produljenje obuhvaćaju bitne reforme i ulaganja kojima je cilj povećanje fiskalne održivosti i potencijala za rast gospodarstva. Osim toga, Rumunjska se obvezala da će u razdoblju na koje se srednjoročni fiskalno-strukturni plan odnosi nastaviti s reformama i očuvati razine javnih ulaganja koja financira država dosegnute tijekom razdoblja na koje se plan za oporavak i otpornost odnosi (vidjeti tablicu 5 u nastavku). Ta će se obveza pratiti u fazi provedbe plana. Prema tome, obveze iz plana za oporavak i otpornost mogu se uzeti u obzir za produljenje razdoblja prilagodbe, kako je navedeno u članku 36. stavku 1. točki (d) Uredbe (EU) 2024/1263.

(31) Očekuje se da će reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje održivo poboljšati potencijal za rast i otpornost gospodarstva Rumunjske, kako je propisano u članku 14. stavku 2. točki (a) Uredbe (EU) 2024/1263. Plan ne sadržava kvantificirane procjene učinka reformi i ulaganja na potencijalni rast. Međutim, mirovinske reforme (opći sustav i posebne mirovine) trebale bi s vremenom doprinijeti povećanju radne snage u odnosu na scenarij bez reforme i time povećati potencijalni BDP. Nadalje, u planu se predviđa veliko povećanje javnih ulaganja, posebno u prvim godinama razdoblja obuhvaćenog planom, s 5,4 % BDP-a u 2023. na 7,1 % u 2025. i 7,3 % u 2026. Ta ulaganja, u svim područjima, uključujući ključnu infrastrukturu, doprinijet će povećanju potencijala rasta i otpornosti gospodarstva. Revizije potrošnje također bi trebale pomoći u preraspodjeli sredstava unutar proračuna prema prioritetima za poticanje rasta.

(32) Očekuje se da će reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje poduprijeti fiskalnu održivost, kako je propisano u članku 14. stavku 2. točki (b) Uredbe (EU) 2024/1263. Reformama koje se odnose na prihodovnu stranu proračuna ostvarit će se znatni dodatni prihodi države. Kumulativni učinak porezne reforme, reforme porezne uprave i reforme poreznog režima za mikropoduzeća trebao bi, kada se u potpunosti provedu, donijeti dodatne prihode u iznosu od 2,0 % do 2,5 % BDP-a. Na rashodovnoj strani očekuje se da će se reformama usmjerenima na jačanje revizija potrošnje i upravljanja državnim/lokalnim gospodarskim subjektima ostvariti uštede u iznosu od 0,5 % do 1,0 % BDP-a, čak i ako se neke procjene iz plana čine previsokima. Osim toga, zakon o jednakoj plaći za zaposlenike u javnom sektoru trebao bi, ako se provede u okviru omotnice predviđene planom, omogućiti znatno smanjenje rashoda za plaće u javnom sektoru kao udjela u BDP-u za 1,5 % BDP-a u razdoblju od 2024. do 2031. u skladu s planom. Naposljetku, mirovinskim reformama (općeg sustava i posebnih mirovina) ostvarit će se uštede već do kraja sedmogodišnjeg razdoblja obuhvaćenog planom, ali većina ušteda ostvarit će se tijekom duljeg razdoblja.

(33) Reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje doprinose zajedničkim prioritetima EU-a, kako je propisano u članku 14. stavku 2. točki (c) Uredbe (EU) 2024/1263. Većina reformi na kojima se temelji zahtjev za produljenje doprinosi socijalnoj i gospodarskoj otpornosti osiguravanjem fiskalne stabilnosti, poboljšanjem učinkovitosti javnog sektora i promicanjem održiva gospodarskog rasta. Obveze u području poboljšanja porezne uprave i provedbe temeljitih revizija potrošnje trebale bi s vremenom omogućiti preraspodjelu sredstava prema prioritetima koji doprinose gospodarskim rezultatima i socijalnim poboljšanjima. Reformom mehanizma za određivanje minimalne plaće trebala bi se osigurati odgovarajuća razina minimalne plaće koja je u skladu sa socijalnim i gospodarskim prioritetima. Mirovinskim reformama (općeg sustava i posebnih mirovina) osigurat će se održivost sustava te povećati jednakost i pravednost u pogledu visine mirovina. Naposljetku, poboljšanja u digitalizaciji porezne uprave trebala bi doprinijeti digitalnoj tranziciji. Drugi zajednički prioriteti EU-a, odnosno osiguravanje energetske sigurnosti i izgradnja obrambenih sposobnosti, nisu izravno obuhvaćeni reformama i ulaganjima na kojima se temelji produljenje, iako je prvi obuhvaćen rumunjskim planom za oporavak i otpornost.

(34) Reformama i ulaganjima na kojima se temelji produljenje odgovara se na neke od relevantnih ([12]) preporuka izdanih u okviru europskog semestra, kako je propisano u članku 14. stavku 2. točki (d) Uredbe (EU) 2024/1263. Konkretno, očekuje se da će reforme doprinijeti preporuci iz 2023. o provedbi fiskalne preporuke u kojoj se od Rumunjske traži da ispravi svoj prekomjerni deficit i ukloni prekomjerne neravnoteže. U makroekonomskom scenariju na kojem se temelji plan predviđa se da će se deficit tekućeg računa smanjiti sa 7,7 % BDP-a u 2024. na 4,1 % BDP-a u 2031. Najveći dio učinka proizlazi iz smanjenja državnog deficita, koje podupiru reforme na kojima se temelji zahtjev za produljenje prilagodbe. Očekuje se da će sporiji rast državne potrošnje i razborite politike dohotka (umjereno povećanje mirovina i plaća u javnom sektoru, reforma minimalne plaće) pridonijeti konkurentnosti.

(35) Očekuje se da će reforma minimalnih plaća i mirovinska reforma doprinijeti provedbi preporuka iz 2019. o potrebi da se osigura određivanje minimalne plaće na temelju objektivnih kriterija, u skladu s otvaranjem novih radnih mjesta i konkurentnošću. Očekuje se da će reforme restrukturiranja sustava javnih rashoda (revizije potrošnje) i reforma sustava plaća u javnom sektoru doprinijeti provedbi preporuka iz 2019. i 2020. o potrebi za poboljšanjem učinkovitosti javne nabave te kvalitete i djelotvornosti javne uprave. Nadalje, mirovinskom reformom i reformom posebnih mirovina doprinijet će se provedbi preporuke iz 2019. o osiguravanju održivosti javnog mirovinskog sustava i dugoročne održivosti mirovinskih fondova drugog stupa, dok će se poreznom reformom i reformom porezne uprave doprinijeti provedbi preporuka iz 2019. i 2020. o osiguravanju fiskalne održivosti i jačanju porezne discipline i naplate poreza. Većina mjera na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe trebala bi doprinijeti i provedbi preporuka iz 2022. i 2023. o provedbi fiskalnih politika radi okončanja stanja prekomjernog državnog deficita.

(36) Plan omogućuje održavanje prosječne planirane ukupne razine javnih ulaganja koja financira država realizirane tijekom razdoblja obuhvaćenog planom za oporavak i otpornost, kako je propisano u članku 14. stavku 4. Uredbe (EU) 2024/1263.

Tablica 5: Planirana javna ulaganja koja financira država (% BDP-a)

Prosječna razina u razdoblju obuhvaćenom planom za oporavak i otpornost (2021. – 2026.)	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	2030.	2031.	Prosjek tijekom razdoblja trajanja plana (2025. – 2028.)
4,1	5,3	5,6	4,8	4,3	4,1	3,6	3,2	5,0

Izvor: Srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske.

(37) Naposljetku, može se smatrati da je skup obveza u pogledu reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje usklađen s obvezama iz plana za oporavak i otpornost i sporazumom o partnerstvu dogovorenim u okviru višegodišnjeg financijskog okvira, kako je propisano u članku 14. stavku 2. točki (d) Uredbe (EU) 2024/1263. Naime, u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, očekuje se da će se svaka obveza kontinuirano provoditi i biti komplementarna s planom za oporavak i otpornost ili sporazumom o partnerstvu u okviru europske kohezijske politike Rumunjske te da će doprinijeti provedbi preporuka i jednom ili više zajedničkih prioriteta EU-a.

(38) Zaključeno je da reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe zajedno ispunjavaju kriterije iz članka 14. Uredbe (EU) 2024/1263. Stoga se razdoblje prilagodbe može produljiti s četiri na sedam godina, kako je navedeno u planu.

([12]) „Relevantnima" se smatraju sljedeće preporuke: i. one koje je Vijeće donijelo od 2019. nadalje, ii. za koje država članica još nije ostvarila „potpun" ili „znatan" napredak u provedbi i koje nisu zastarjele (ocijenjeno kao „nije ocijenjeno / nema dodatnih informacija"), kako je ocijenjeno u posljednjem postupku nadzora u okviru europskog semestra (dostupno u bazi podataka CeSaR (europa.eu)), iii. one koje nisu povezane isključivo s fiskalnim pitanjima koja se odnose na Pakt o stabilnosti i rastu i iv. one koje se ne odnose na isto, preformulirano pitanje.

Druge planirane reforme i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra i doprinosi zajedničkim prioritetima Unije

(39) Osim reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe, u planu se opisuju planirane politike za druga ulaganja kojima se odgovara na neke izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra, osobito u preporukama, što uključuje one koje se odnose na postupak u slučaju makroekonomskih neravnoteža, i doprinosi zajedničkim prioritetima EU-a.

(40) Kad je riječ o zajedničkom prioritetu pravedne zelene i digitalne tranzicije, što uključuje klimatske ciljeve utvrđene u Uredbi (EU) 2021/1119, plan sadržava reforme i ulaganja za potporu dekarbonizaciji velikih poduzeća (u sektorima čelika i kemikalija) elektrifikacijom proizvodnih procesa i prelaskom na uporabu vodika iz obnovljivih izvora ili vodikovih goriva iz obnovljivih izvora. Ukupni proračun programa iznosi 1 milijardu EUR, a plaćanja će se izvršiti u razdoblju 2025. – 2031. Taj će se sustav financirati prodajom emisijskih jedinica stakleničkih plinova (emisijske jedinice CO2). Plan uključuje i program ulaganja za obnovu glavne infrastrukture za navodnjavanje (2,3 milijarde EUR) i infrastrukture za odvodnju (34 milijuna EUR). Te će mjere pomoći u ispunjavanju preporuka izdanih 2022. i 2023. koje se odnose na potrebu za smanjenjem ovisnosti o fosilnim gorivima i ubrzavanjem energetske tranzicije bržim uvođenjem energije iz obnovljivih izvora i povećanjem kapaciteta mreže kako bi se omogućilo stavljanje novih kapaciteta na tržište. Aspekti koji se odnose na pravednost zelene i digitalne tranzicije nisu opisani u planu.

(41) Kad je riječ o zajedničkom prioritetu socijalne i gospodarske otpornosti, što uključuje europski stup socijalnih prava, plan sadržava novi program državnih potpora za ulaganja kojima se podupire regionalni razvoj i to velikim projektima ulaganja usmjerenima na sektore visokoteholoških proizvoda i diversifikaciju gospodarskih aktivnosti u regijama u najnepovoljnijem položaju. Ukupni dodijeljeni proračun iznosi 450 milijuna EUR. Plan uključuje i program državnih potpora za strateška ulaganja, s bespovratnim sredstvima, poreznim olakšicama i mjerama administrativnog pojednostavnjenja (skraćivanje rokova za izdavanje dozvola, izravna dodjela zemljišta za provedbu ulaganja u javnom ili privatnom sektoru u vlasništvu državnih/lokalnih javnih tijela, osiguravanje prometne infrastrukture i komunalnih usluga potrebnih za ulaganja). Ukupni proračun programa iznosi 1 milijardu EUR, a plaćanja će se izvršiti u razdoblju 2025. – 2031. Sektori koji će moći koristiti ovaj program jesu: prehrambena industrija, kemijska industrija, farmaceutska industrija, metalurška industrija, obrambena industrija, industrija metalnih konstrukcija, izrada strojeva i instalacija, proizvodnja strojeva i opreme te električne opreme. Te će mjere doprinijeti provedbi preporuke izdane 2020. o pružanju potpore za likvidnost poduzećima.

(42) Kad je riječ o zajedničkom prioritetu energetske sigurnosti, u planu se navodi sudjelovanje Rumunjske u inicijativama za transnacionalnu infrastrukturu za prijenos energije čiji je cilj povećanje energetske sigurnosti Europe, uključujući južni koridor, koridor BRUA (Bugarska-Rumunjska-Mađarska-Austrija) i transbalkanski koridor.

(43) Kad je riječ o zajedničkom prioritetu obrambenih sposobnosti, u planu se navode nove inicijative za reguliranje općeg pravnog okvira za dodjelu sredstava za ulaganja koja će imati znatan učinak u području proizvodnje. Jedan je od tih instrumenata program državnih potpora čiji je cilj, među ostalim, obuhvatiti obrambenu industriju.

(44) Plan sadržava informacije o dosljednosti i, prema potrebi, komplementarnosti s fondovima kohezijske politike i planom za oporavak i otpornost Rumunjske, kohezijskim fondovima i njihovim koristima za zemlju te se u njemu naglašava komplementarnost nacionalnih i europskih fondova, osobito u pogledu velikih infrastrukturnih projekata i projekata ruralnog razvoja, te se navodi da uspješno korištenje europskih fondova ovisi o učinkovitom upravljanju europskim fondovima i sredstvima dodijeljenima u okviru konsolidiranog općeg proračuna Rumunjske.

(45) Plan sadržava pregled potrebnih javnih ulaganja u Rumunjskoj povezanih sa zajedničkim prioritetima EU-a. Kad je riječ o pravednoj zelenoj i digitalnoj tranziciji, plan se odnosi na program potpora za dekarbonizaciju industrijskih proizvodnih procesa elektrifikacijom tih procesa i prelaskom na uporabu vodika iz obnovljivih izvora ili vodikovih goriva iz obnovljivih izvora. Kad je riječ o socijalnoj i gospodarskoj otpornosti, što uključuje europski stup socijalnih prava, u planu se posebno ističe potreba za provedbom programa ulaganja za obnovu glavne infrastrukture za navodnjavanje, programa državnih potpora za potporu projektima ulaganja u proizvodni sektor i ulaganja za osiguravanje regionalnog razvoja, uključujući velike projekte ulaganja. Kad je riječ o izgradnji obrambenih sposobnosti, u planu se navodi potreba za potpunom provedbom programa državnih potpora za strateška ulaganja, uz bespovratna sredstva, porezne olakšice i druge oblike potpore, kojima će se, među ostalim, podupirati obrambeni sektor.

Zaključak ocjene Komisije

(46) Komisija općenito smatra da plan Rumunjske ispunjava kriterije iz Uredbe (EU) 2024/1263.

OPĆI ZAKLJUČAK VIJEĆA

(47) Vijeće pozdravlja srednjoročni fiskalno-strukturni plan Rumunjske i smatra da bi njegova potpuna provedba doprinijela osiguravanju zdravih javnih financija, održivosti javnog duga te održivog i uključivog rasta.

(48) Vijeće prima na znanje Komisijinu ocjenu plana. Međutim, Vijeće poziva Komisiju da svoju ocjenu planova u budućnosti iznosi u zasebnom dokumentu od preporuka Komisije za preporuke Vijeća.

(49) Vijeće prima na znanje Komisijinu ocjenu kretanja neto rashoda i glavnih makroekonomskih pretpostavki iz plana, među ostalim u odnosu na prethodne smjernice Komisije, kao i implikacije kretanja neto rashoda iz plana na državni deficit i dug. Vijeće prima na znanje ocjenu Komisije da su makroekonomske i fiskalne pretpostavke, iako se u nekim slučajevima razlikuju od pretpostavki Komisije, među ostalim kako bi se u obzir uzeli ažurirani makroekonomski i fiskalni podaci, općenito gledano opravdane i potkrijepljene uvjerljivim ekonomskim argumentima. Vijeće prima na znanje široku fiskalnu strategiju iz plana i rizike u pogledu gospodarskih izgleda koji bi mogli utjecati na realizaciju makroekonomskog scenarija i temeljnih pretpostavki, kao i na ostvarenje kretanja neto rashoda iz plana. Vijeće također prima na znanje da bi geopolitički rizici mogli stvoriti pritisak na rashode za obranu.

(50) Vijeće očekuje od Rumunjske da bude spremna prema potrebi prilagoditi svoju fiskalnu strategiju kako bi ostvarila kretanje neto rashoda. Vijeće će pomno pratiti gospodarska i fiskalna kretanja, uključujući ona na kojima se temelji scenarij plana.

(51) Vijeće smatra da je prije sljedećeg kruga fiskalnog nadzora potrebno pravodobno održati dodatne rasprave kako bi se postiglo zajedničko razumijevanje implikacija kumulativnih stopa rasta neto rashoda u okviru godišnjeg nadzora.

(52) Vijeće potvrđuje skup obveza u pogledu reformi i ulaganja koje je Rumunjska predstavila u svojem srednjoročnom planu na kojem se temelji produljenje razdoblja prilagodbe te pozdravlja nastojanja da se kvantificira učinak na rast i fiskalnu održivost. Vijeće se slaže s Komisijom da skup obveza u pogledu reformi i ulaganja koje je Rumunjska predstavila opravdava produljenje razdoblja prilagodbe s četiri na sedam godina. Vijeće prima na znanje procjenu Komisije koja upućuje na to da skup reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje u cijelosti ispunjava kriterije iz članka 14., među ostalim uzimajući u obzir prijelaznu odredbu iz članka 36. stavka 1.d Uredbe (EU) 2024/1263. Vijeće prima na znanje procjenu Komisije u kojoj se navodi da se očekuje da će se obvezama provedbe reformi i ulaganja na održiv način poboljšati potencijal rasta i otpornost gospodarstva te poduprijeti fiskalna održivost. Vijeće preporučuje Rumunjskoj da u potpunosti provede skup obveza u pogledu reformi i ulaganja kako bi se očuvalo produljenje razdoblja prilagodbe.

(53) Vijeće prima na znanje Komisijin opis potreba i namjera u pogledu reformi i ulaganja, uz ocjenu skupa obveza u pogledu reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe, kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u kontekstu europskog semestra te naglašava da je važno osigurati provedbu tih reformi i ulaganja. Vijeće će na temelju Komisijinih izvješća ocijeniti te reforme i ulaganja te pratiti njihovu provedbu u okviru europskog semestra.

(54) Vijeće sa zanimanjem očekuje godišnja izvješća Rumunjske o napretku, koja sadržavaju prije svega informacije o napretku u provedbi kretanja neto rashoda kako ga je utvrdilo Vijeće, provedbi širih reformi i ulaganja u kontekstu europskog semestra te provedbi skupa reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe.

(55) Vijeće bi u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) 2024/1263 trebalo Rumunjskoj preporučiti kretanje neto rashoda kako je navedeno u planu i potvrditi reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe na sedam godina,

PREPORUČUJE da Rumunjska:

1. osigura da rast neto rashoda ne bude veći od maksimuma iz Priloga I. ovoj Preporuci;

2. provede reforme i ulaganja zbog kojih razdoblje fiskalne prilagodbe treba do navedenih rokova produljiti na sedam godina, kako je navedeno u Prilogu II. ovoj Preporuci.

Sastavljeno u Bruxellesu 21. siječnja 2025.

Za Vijeće

Predsjednik

A. DOMAŃSKI

PRILOG I.

Maksimalne stope nominalnog rasta neto rashoda
(godišnje i kumulativne stope rasta, u nominalnom smislu)

Rumunjska

Godine		2025.	2026.	2027.	2028.
Stope rasta (%)	Godišnje	5,1	4,9	4,7	4,3
	Kumulativne (*)	20,2	26,0	31,9	37,6

(*) Kumulativne stope rasta izračunate su u odnosu na baznu godinu 2023. Kumulativne stope rasta upotrebljavaju se pri godišnjem praćenju *ex post*usklađenosti na kontrolnom računu.

PRILOG II.

Reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe na sedam godina

Rumunjska

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Mirovinska reforma (postojeća mjera iz plana za oporavak i otpornost: C8.R6,0. M214)	Glavni je cilj reforme osigurati održivost općeg mirovinskog sustava. Reforma uključuje sljedeće elemente: novu formulu za izračun mirovina, novo pravilo indeksacije mirovina i mehanizam za sprečavanje ad hoc povećanja mirovina, smanjenje mogućnosti prijevremenog umirovljenja, poticaje za produljenje radnog vijeka, automatsko povećanje standardne dobi za umirovljenje u skladu s očekivanim životnim vijekom, usklađivanje zakonske dobi za umirovljenje za muškarce i žene na 65 godina do 2035.	Normativni akt o reformi općeg mirovinskog sustava stupio je na snagu 1. rujna 2024.	Relevantna ključna etapa plana za oporavak i otpornost C8.R6,0. M214 ostvarena je u zadovoljavajućoj mjeri. Provedba zakona u skladu s planom.
Reforma posebnih mirovina (postojeća mjera iz plana za oporavak i otpornost: C8.R6,0. M215)	Novim zakonodavnim okvirom revidiraju se posebne mirovine kako bi se bolje uskladile s načelom doprinosa. Ne stvaraju se nove kategorije posebnih mirovina, a postojeće se kategorije pojednostavnjuju. Posebne mirovine izračunavaju se na temelju načela doprinosa, radnog staža i prilagodbe postotka povezanog s dohotkom. Minimalno razdoblje uplaćivanja doprinosa slično je razdoblju koje se primjenjuje u općem mirovinskom sustavu. Posebna mirovina ne smije biti veća od dohotka ostvarenog tijekom razdoblja uplaćivanja doprinosa.	Normativni akt kojim se revidiraju posebne mirovine kako bi ih se uskladilo s načelom doprinosa stupio je na snagu 1. siječnja 2024.	Relevantna ključna etapa plana za oporavak i otpornost C8.R6,0. M215 ostvarena je u zadovoljavajućoj mjeri.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Reforma minimalne plaće [dopuna ključnoj etapi plana za oporavak i otpornost C13.R5,0. M392]	Uspostava mehanizma za određivanje minimalne plaće na temelju objektivnih kriterija koji podupiru otvaranje radnih mjesta i nacionalnu konkurentnost, uključujući prilagodbu bruto minimalne plaće u skladu s predviđenom stopom inflacije i stopom rasta produktivnosti. Ako je novi omjer između prilagođene bruto minimalne plaće i predviđene prosječne bruto plaće za sljedeću godinu manji od 45 %, bruto minimalna plaća može se dodatno prilagoditi za 0 % – 50 % predviđene stope rasta produktivnosti, ali taj omjer nikada ne smije biti veći od 50 %.	**Do prvog tromjesečja 2025.**: Stupanje na snagu akta kojim se uređuje novi sustav određivanja minimalne plaće.	Stupanje na snagu normativnog akta.
Reforma plaća u javnom sektoru [dopuna ključnoj etapi plana za oporavak i otpornost C14.R4,0. M420]	Osigurati pravednu i održivu politiku plaća revizijom hijerarhijskih koeficijenata za svaku skupinu zanimanja u javnom sektoru, ponovnim uvođenjem ljestvica plaća za službenike lokalne uprave, revizijom sustava naknada i ograničavanjem novčanog iznosa naknada na 20 % osnovne plaće. Osiguravanje fiskalne održivosti sustava plaća javnih službenika. Zbog toga će reforma stupiti na snagu tek nakon što proračunski deficit, smislu Europskog sustava integriranih ekonomskih računa (ESA), padne ispod 5 % BDP-a (među ostalim ako to podrazumijeva izmjenu roka za provedbu te reforme u okviru plana za oporavak i otpornost). Novi sustav provodit će se uz potpuno poštovanje odredbi Zakona o fiskalnoj i proračunskoj odgovornosti. Reformom će se osigurati da rashodi za plaće u javnom sektoru ostanu unutar okvira srednjoročnog strukturnog proračunskog plana.	**Ako je državni deficit manji od 5 % BDP-a**: **Korak 1:** donošenje i stupanje na snagu novog pravnog okvira za plaće javnih dužnosnika, koji osigurava da rashodi za plaće u javnom sektoru, kao udio u BDP-u, ostanu u skladu s onima iz projekcija srednjoročnog fiskalnog plana ili manji. **Korak 2:** strogo pridržavanje projekcija iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana za rashode za plaće u javnom sektoru kao udjela u BDP-u za sve godine obuhvaćene planom.	Stupanje na snagu novog zakonodavnog okvira nakon smanjenja državnog deficita na manje od 5 % BDP-a. Smanjenje rashoda za plaće u javnom sektoru, kao udjela u BDP-u, za 1,5 postotnih bodova od 2024. do 2031., u skladu s projekcijama iz srednjoročnog fiskalnog plana.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Porezna reforma mikropoduzeća [dopuna ključnoj etapi i cilju plana za oporavak i otpornost C8.R4,0.M206]	Postupno smanjenje područja primjene poreznog režima za mikropoduzeća. Osigurati potpunu usklađenost s ciljevima ključne etape br. 206 plana za oporavak i otpornost, među ostalim preispitivanjem praga prihvatljivosti režima (i njegovim mogućim usklađivanjem s pragom PDV-a u srednjoročnom razdoblju) i ažuriranjem porezne stope za mikropoduzeća. U odnosu na postojeći sustav reformom se ostvaruju dodatni prihodi od najmanje 0,1 % BDP-a u 2025. i nakon toga.	**Do prvog tromjesečja 2025.**: Priprema zakona o izmjeni sustava oporezivanja mikropoduzeća i njegovo stupanje na snagu do kraja prvog tromjesečja 2025. kako bi ga se uskladilo s ključnom etapom br. 206 plana za oporavak i otpornost.	Stupanje na snagu normativnog akta o izmjeni uvjeta prihvatljivosti za porezni režim za mikropoduzeća kako bi ga se uskladilo s ključnom etapom br. 206 plana za oporavak i otpornost i ostvarilo dodatne prihode koji iznose 0,1 % BDP-a.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Revizija poreznog okvira [dopuna ključnim etapama i ciljevima plana za oporavak i otpornost C8.R4,0.M207, C8.R4,0.M208, C8.I7,0.M237]	Provedba porezne reforme koja doprinosi fiskalnoj konsolidaciji i promiče bolje gospodarske poticaje. Proračunski učinak reforme u 2025. trebao bi iznositi najmanje 1,1 % BDP-a, bez učinka povećanja neoporezivog praga za dohodak od mirovina (0,2 % BDP-a). Nove mjere stoga imaju ukupni učinak od 1,3 % BDP-a u 2025. Budući da će se mjere provesti do kraja prvog tromjesečja 2025., trajni učinak novih mjera na razini cijele godine trebao bi iznositi 1,7 % BDP-a. Operacionalizacija informacijskog sustava za procjenu nekretnina koje podliježu porezu na nekretnine, sa sljedećim značajkama: — interoperabilnost baza podataka koje sadržavaju informacije o nekretninama u posjedu raznih institucija, — operacionalizacija posebnog odjela unutar Ministarstva financija, — uspostava registra prodajnih cijena stambenih nekretnina, izrada modela za masovnu procjenu stambenih nekretnina, — uspostava mehanizma za određivanje oporezive vrijednosti nekretnina primjenom mehanizama procjene tržišne vrijednosti.	**Do prvog tromjesečja 2025.**: **Korak 1:** priprema izvješća na temelju izvješća Svjetske banke o oporezivanju (izrađenog u okviru ključne etape br. 205 plana za oporavak i otpornost) u kojem se utvrđuju dva scenarija za poreznu reformu, s potpuno utvrđenim mjerama. Mjere bi trebale obuhvaćati sva područja oporezivanja i socijalnih doprinosa. **Korak 2:** vlada donosi memorandum koji uključuje posebne porezne mjere na temelju navedenog izvješća. Mjere bi trebale biti u skladu s ključnim etapama br. 207, 208 i 237 plana za oporavak i otpornost te prvim ciljem porezne reforme. **Korak 3:** vlada organizira javnu raspravu o izmjenama Poreznog zakona. **Korak 4:** provedba i stupanje na snagu mjera najkasnije do 1. travnja 2025. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 5:** kako je navedeno u ključnoj etapi br. 237 plana za oporavak i otpornost, razvoj IT sustava za provedbu automatiziranog modela za procjenu nekretnina radi oporezivanja nekretnina, potpora novom pristupu temeljenom na tržišnoj vrijednosti i početak rada specijaliziranog odjela s nadležnostima u području oporezivanja nekretnina.	Korak 1: izvješće nadležnih tijela. Korak 2: vlada donosi memorandum, u skladu s glavnim ciljevima reforme. Korak 3: javna rasprava s privatnim sektorom. Korak 4: stupanje na snagu mjera u skladu s prvim ciljem reforme. Korak 5: izvješće nadležnih tijela.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Reforma porezne uprave [dopuna ključnim etapama i ciljevima plana za oporavak i otpornost C8.I2,0.M225, C8.I2,0.M226 C8.I2,0 M226a C8.I3,0 M227]	Glavni je cilj poboljšati poreznu upravu i ostvariti dodatne državne prihode u iznosu od najmanje 0,5 % BDP-a u 2026. Konkretni su ciljevi reforme sljedeći: poboljšanje djelovanja jedinice ANAF-a za borbu protiv prijevara alatom za praćenje u stvarnom vremenu za otkrivanje visokorizičnih oporezivih kupnji povezanih s transakcijama unutar Zajednice, provozom i domaćim transakcijama; uvođenje analitičkih alata i namjenskog modula za borbu protiv prijevara kako bi se otklonio i analizirao jaz PDV-a; povećanje kapaciteta za otkrivanje nepravilnosti u sustavima kao što su e-Račun, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-PDV, DAC-7 i CESOP; proširenje programa „Prediktivne analize” kako bi se obuhvatio veći broj raznih vrsta poreznih obveznika, čime bi se povećala učinkovitost porezne inspekcije u području PDV-a i poreza na dobit; uspostava sustava rangiranja rizika poreznih obveznika i razvoj informatičkog alata za upravljanje i analizu velikih količina podataka radi utvrđivanja kategorija rizika u koje spadaju porezni obveznici; modernizacija i osiguravanje interoperabilnosti sustava upravljanja poreznim obveznicima sa sustavima drugih državnih institucija kako bi se poboljšalo upravljanje poreznim informacijama te pristup imovini i transakcijama u stvarnom vremenu; preoblikovanje informacijskog sustava kako bi se smanjila kašnjenja u revizijama i poreznim inspekcijama; izmjena zakonodavstva o nesolventnosti kako bi se bolje kontrolirala poduzeća koja proglašavaju nesolventnost i smanjio jaz PDV-a; provedba mehanizma automatskog plaćanja kako bi se povećala dobrovoljna usklađenost i uvođenje fleksibilnih mehanizama za prodaju pokretne imovine preko maloprodajnih centara; uspostava specijaliziranog odjela za analizu rizika na temelju modela, operativna provedba modula za borbu protiv prijevara, kvantificiranje jaza PDV-a i jačanje kapaciteta ANAF-a za borbu protiv utaje.	**Do prvog tromjesečja 2025. (četvrtog tromjesečja 2026. za APIC)**: **Korak 1:** provedba mehanizma ranog otkrivanja prijevara povezanih s PDV-om u vezi s kupnjama unutar Zajednice, provozom i domaćim transakcijama. **Do drugog tromjesečja 2025.**: **Korak 2:** provedba modula za borbu protiv prijevara radi analize i utvrđivanja transakcija za koje se sumnja da su povezane s kružnim prijevarama (CARUSEL, INDFISC, TRANSPRISC, COMRISC i RORISC). **Do drugog tromjesečja 2025.**: **Korak 3:** dovršetak sedam projekata digitalizacije, uključujući e-Račun, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-PDV, DAC-7 i CESOP. **Do prvog tromjesečja 2025.**: **Korak 4:** jačanje nadzora nad mehanizmom poreznog planiranja za velike porezne obveznike i proširenje tog mehanizma na srednje porezne obveznike nakon provedbe APIC-a. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 5:** integracija i konsolidacija internih baza podataka; izrada novog sustava koji se temelji na konceptu profiliranja poreznih obveznika od 360 stupnjeva; osiguravanje interoperabilnosti s informacijskim sustavima državnih institucija. **Do četvrtog tromjesečja 2026.**: **Korak 6:** provedba modernog mehanizma naplate kojim se poreznim obveznicima pruža mogućnost odabira periodičnog plaćanja prijavljenih poreznih obveza. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 7:** uspostava i operativno uvođenje specijalizirane strukture koja okuplja stručnjake u području IT-ja, ekonometrije i financijske analize radi kvantificiranja rizika i poreznog jaza.	Koraci od 1 do 7: izvješća nadležnih tijela. Udio prihoda u BDP-u trebao bi se povećati za najmanje 0,5 % BDP-a u 2026. u odnosu na 2024., bez učinka novih mjera koje utječu na porezne osnovice i porezne stope donesenih 2025. i 2026. To će se razmotriti u travnju 2027. na temelju nacionalnih računa.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Restrukturiranje sustava javne potrošnje / revizija potrošnje [dopuna ključnim etapama plana za oporavak i otpornost C8.R3. M202, C8.I5,0.M234, C13.R5,0. M392 i C14.R1,0.T403]	Izraditi bazu podataka o prosječnim troškovima nabave i uspostaviti kontrolni mehanizam za praćenje i rješavanje neopravdanih povećanja rashoda. Ta baza podataka služi i za centralizaciju nabave određene robe i usluga, smanjenje troškova i uvođenje standarda potrošnje za javne institucije. Provoditi godišnje revizije javnih rashoda, postavljati obvezne ciljeve uštede i utvrditi mjere za njihovo postizanje, u skladu s rokovima iz strategije revizije potrošnje. Poboljšati učinkovitost javne potrošnje standardizirane robe i usluga u središnjoj javnoj upravi. U zdravstvenom sustavu provesti centraliziranu nabavu medicinskih proizvoda i potrošnog materijala za sustav hitne pomoći. Ažurirati i modernizirati IT sustav koji se upotrebljava za izradu i upravljanje nacionalnim proračunom radi boljeg upravljanja proračunskim podacima, veće transparentnost proračuna te boljeg praćenja i izvješćivanja. Osim toga, povećati broj specijaliziranog osoblja uključenog u revizije potrošnje. Preispitati pravni okvir kako bi se ojačale odgovornosti Ministarstva financija te središnjih i lokalnih javnih tijela za praćenje provedbe revizija potrošnje.	**Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 1:** izrada baze podataka i uspostava kontrolnog mehanizma za povećanja koja premašuju 20 % u usporedbi s prosječnim troškovima javnih institucija. **Svake godine obuhvaćene planom (2025. – 2031.)**: **Korak 2:** provedba godišnje tematske revizije rashoda i primjena zaključaka i preporuka u postupku planiranja proračuna, u skladu s utvrđenim godišnjim rasporedom. **Postupno, od četvrtog tromjesečja 2024. do drugog tromjesečja 2030.**: **Korak 3:** proširenje kategorije robe i usluga koje će se nabavljati centralno te pritom posvećivanje osobite pozornosti prioritetnim sektorima s visokim razinama rashoda; povećanje udjela postupaka javne nabave koje dodjeljuje Nacionalni ured za centraliziranu nabavu (ONAC) u odnosu na sve postupke javne nabave koje su dodijelili svi javni naručitelji u Rumunjskoj za prosječno 0,25 % godišnje tijekom sljedećih sedam godina. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 4:** operativno uvođenje specijalizirane strukture unutar Ministarstva financija za praćenje sustava javnih rashoda na temelju pokazatelja uspješnosti i sudjelovanje u specijaliziranim tečajevima osposobljavanja organiziranima uz potporu Svjetske banke. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 5:** uspostava pravnog okvira za provedbu pokazatelja uspješnosti na razini središnjih i lokalnih javnih tijela.	Korak 1: izvješće nadležnih tijela. Korak 2: objava dviju revizija potrošnje godišnje o određenim sektorima ili aktivnostima. Revizije uključuju obvezne ciljeve ušteda. Korak 3: izvješće nadležnih tijela kojim se pokazuje povećanje udjela postupaka javne nabave koje je dodijelio ONAC. Korak 4: izvješće nadležnih tijela. Korak 5: stupanje na snagu normativnog akta do četvrtog tromjesečja 2025.

	Glavni ciljevi	Opis i rokovi najvažnijih koraka ([1])	Pokazatelj(i) za praćenje
Reforma financiranja poduzeća (nova mjera)	Jačanje administrativnih kapaciteta Ministarstva ulaganja i europskih projekata za dodjelu sredstava za potporu MSP-ovima u obliku privatnog vlasničkog kapitala, poticanje dugoročnog gospodarskog razvoja, privlačenje ulagača i otvaranje radnih mjesta.	**Do drugog tromjesečja 2026.**: Reforma institucionalnog okvira za dodjelu sredstava za potporu poslovnom okruženju – Fond privatnog vlasničkog kapitala za potporu MSP-ovima.	Stupanje na snagu zakona o operacionalizaciji fonda, zajedno s posebnim zakonodavstvom o bespovratnim sredstvima, poreznim olakšicama i investicijskim olakšicama za proizvodnu industriju.
Reforma sustava rashoda za poduzeća u državnom vlasništvu (nova mjera)	Provođenje dijagnostičkih analiza gospodarskih subjekata radi: — smanjenja gubitaka i zakašnjelih plaćanja; — ažuriranja naknada za obavljene usluge i smanjenja operativnih troškova, što dovodi do smanjenja subvencija/prijenosa iz državnog proračuna, povećanja neto dobiti i povećanja prihoda državnog proračuna; — utvrđivanja neproduktivne/nefunkcionalne imovine i predlaganja mjera za njezinu upotrebu i/ili odlaganje; — uvođenja pravila o rashodima, posebno za kategorije rashoda koje nisu izravno povezane s proizvodnim postupkom ili pružanjem usluga. Reforma bi trebala u potpunosti biti u skladu s načelom neovisnosti poduzeća u državnom vlasništvu uz zahtjev da ona budu profitabilna. Te bi mjere zajedno trebale dovesti do nižih transfera/subvencija središnjih i lokalnih vlasti poduzećima u državnom vlasništvu u iznosu od 0,25 % BDP-a za cijelo razdoblje trajanja plana.	**Do trećeg tromjesečja 2025.**: **Korak 1:** provođenje dijagnostičke analize sustava operativnih rashoda, sustava prihoda i mehanizama za ažuriranje naknada, kao i sustava subvencija za gospodarske subjekte. **Do četvrtog tromjesečja 2025.**: **Korak 2:** uspostava regulatornog okvira za poboljšanje sustava operativnih rashoda, poboljšanje upravljanja javnom imovinom, uvođenje pravila o rashodima i smanjenje ovisnosti o proračunu opće države do četvrtog tromjesečja 2025.	Korak 1: izvješće nadležnih tijela. Korak 2: stupanje na snagu regulatornog okvira. Reforma bi trebala dovesti do nižih transfera središnjih i lokalnih vlasti poduzećima u državnom vlasništvu u iznosu od 0,25 % BDP-a za cijelo razdoblje trajanja plana (u odnosu na razinu iz 2023.).

([1]) Rokovi mjera iz plana za oporavak i otpornost indikativni su i odgovaraju obvezama iz relevantne provedbene odluke Vijeća.